

Nomenclàtor que acompanya la *positio* històrica de sor Clara Andreu

XV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Mossèn Pere Fiol i Tornila

Introducció

Totes les persones que surten en aquest nomenclàtor són persones que d'una manera o altra estan vinculades amb el monestir inquer, i si exceptuam els metges, l'apotecari i el notari, tres de la família Fiol, la resta són religiosos. Crec que per això ens cal dir una paraula sobre l'Església de Mallorca en aquell començament del s. XVII.

Era una Església que sortia envigorida del concili de Trento (1545-1563), lluitadora no sols contra l'heretgia que ara coneixem amb el nom de protestantisme, sinó una Església que vol lluitar i treballar per "reformat-se", per anar deixant certes formes del passat i mirar de trobar el seu lloc en el món nou que anava sorgint.

Podríem dir que els eixos d'aquesta reforma foren posats en:

- Residència de bisbes, rectors en son lloc. Així llanguiria l'acumulació de beneficis.
- Formació humana, moral, espiritual i intel·lectual de capellans i religiosos.

Si el bisbe de Mallorca, en temps de Trento, era Joan Baptista Campeggio (1532-1558), va saber dimitir quan va veure per on anaven les aigües, i el seu successor Dídac d'Arnedo (1561-1572) no només va residir a Mallorca, sinó que, o ell mateix o pels seus delegats, va fer cinc visites pastorals a totes les parròquies de l'illa.

A les Balears, en aquell moment, sols hi havia bisbe a Mallorca, que també ho era de Menorca. Quan es restaurà la fe cristiana a les Illes, l'any 1229, Mallorca i Menorca passaren a la jurisdicció directa del papa, mentre que Eivissa, per dret de conquesta donat per Jaume I a Guillem de Montgrí, arquebisbe de Tarragona, fou conquerida per ell l'any 1235 i passà a dependre d'aquella Seu. L'any 1782 fou erigida diòcesi, que seguia agregada a la Metropolitana de Tarragona. El

concordat de 1851 la féu passar a l'Arquebisbat de València, si bé suprimí la diòcesi i agregà les parròquies a la diòcesi de Mallorca, fins que l'any 1927 es restablí la Seu eivissenca, amb un administrador apostòlic, que esdevingué bisbe l'any 1950.

Menorca, que havia tengut un passat eclesiàstic prou polent, amb la conquesta de 1229 comença sent part de la diòcesi de Mallorca, fins que mitjançant la Butlla Ineffabilis Deus del papa Pius VI de 23.07.1795 és erigida com a diòcesi pròpia, però no serà fins a l'any 1797 que el canonge de la Seu de Mallorca, Antoni Vila i Camps, prevere ciutadellenc, serà nomenat bisbe de Menorca i així començarà la llarga llista de bisbes propis d'aquella germana illa. Així les tres illes tornaran a la manera antiga, quan cada una tenia son bisbe propi, com queda palès en la reunió haguda a Cartago (nord d'Àfrica) l'any 483, que surten els noms d'Opilius d'Eivissa, Macarius de Menorca i Helias de Mallorca.

L'any 1492 l'Església de Mallorca i Menorca deixà de ser de jurisdicció pontifícia i passà a formar part de la Seu Metropolitana de València. Una de les grans eines que tengué l'Església per dur endavant la reforma predicada a Trento foren les visites pastorals i els sínodes diocesans i provincials, que el concili bé establia. Espanya va tenir un greu problema en aquest camp, ja que el rei Felip II, seguint la manera de fer de la monarquia catòlica que havien instaurat Isabel i Ferran, tenia l'Església ben fermada i ben controlada. No oblidem que la Inquisició aquí no era pontifícia, sinó reial, i prou car que ho ha pagat l'Església, però també cap ordre del papa tenia valor, ni es podia aplicar a Espanya i en els seus dominis, fins que el rei no la promulgàs. Així ho va fer amb els mateixos decrets tridentins, per tant no es podia fer cap sínode sense la presència del delegat reial; per aquesta raó, en no poques esglésies metropolitanes, els arquebisbes, que prou coneixien les directrius de Roma i les de la Corona, no convocaven sínodes per escapar del control reial. Així ho feia sant Joan de Ribera, arquebisbe de València de 1568 a 1611, sínodes als quals haguera hagut d'assistir el bisbe de Mallorca.

Aquesta manca de sínodes provincials era recompensada per les recomanacions que arribaven directament del papa, sobretot de Pius V (1566-1572) i Gregori XIII (1572-1585). Bé insistien aquests papes en l'erecció del Seminari, perquè es veia molt clar que, si els capellans no estaven ben formats humanament, espiritual i intel·lectual, la vida parroquial no podia anar bé.

He de dir que, en el s. XVII, la majoria de rectors de les parròquies de Mallorca eren doctors en Teologia, atès que l'antic Estudi General, que l'any 1483 el rei Ferran el Catòlic havia erigit a Montision, l'any 1540 passà al carrer de Sant Roc, on encara el podem veure, i el Gran i General Consell curà d'anar-lo bastint de càtedres segons les necessitats del poble mallorquí, per això molts capellans assolien els graus acadèmics.

El Seminari no existia, ja que fou bastit per l'arquebisbe bisbe Pere d'Alagó i Cardona (1684-1701) l'any 1700 i fou creat perquè hi habitassin 24 joves, que havien d'anar a les aules universitàries, a posta obtenien graus acadèmics. El Seminari, seguint la legislació tridentina, estava pensat perquè els joves fossin formats moralment i espiritual.

A Mallorca ja hi havia l'experiència del Col·legi de la Sapiència, fundat l'any 1635 pel canonge Bartomeu Lluïl (1565-1634), on vivien un grapat d'estudiants, governats per ells mateixos amb l'ajuda d'un visitador, que anaven a les classes de la Universitat mallorquina. Molts joves que volien ser capellans vivien, si eren de la Part Forana, a casa d'algun parent o d'algun capellà amic de la família o de la vila. Els de Palma solien viure a casa seva i, a l'hora de ser ordenats, havien de presentar els certificats acadèmics i els altres que el Sr. Bisbe demanava: bona conducta, freqüència de sagraments... Era per això que la Santa Seu demanava tant insistentment l'erecció del Seminari, però a Mallorca, en concret, no es veia tant la necessitat d'erigir-lo, perquè els convents, es pensava, complien bé aquesta funció i ningú volia

que li escapçassin les entrades del seu benefici, per pagar rector i formadors del Seminari, com manava la Santa Seu per crear una cosa nova on s'havien de formar els futurs capellans.

Aquesta preocupació per la formació humana i espiritual del clergat bé la trobam en els pontificats d'aquests temps, sobretot en el del bisbe Baltasar de Borja i Velasco (1626-1630), que havia estat format per sant Joan de Ribera, en les mateixes instal·lacions en les quals vivia el sant arquebisbe. A posta ben prest després d'arribar a Mallorca, el Sr. Bisbe, mitjançant son confés, el P. Gaspar Garriga, que fou convidat pel rector d'Inca a pujar al monestir, per escoltar sor Clara i opinar sobre els fets extraordinaris que la nostra monja vivia, el Sr. Bisbe digué al confés que demanàs a sor Clara:

1. Si els ministres de l'altar feien el que els pertocava.
2. Si els ministres de l'altar eren com havien de ser.
3. Què convenia fer per a ells.
4. El perquè dels escrúpols que passava el Sr. Bisbe.

Podem dir aquestes coses perquè, a la carta de sor Clara de dia 01.03.1627, contesta a aquestes qüestions, contant la visió que tengué, veient un eclesiàstic vestit amb ornaments preciosos i delicats, però de rostre pàl·lid, es veia molt feble, amb cara magre i malaltissa. Diu que el Sr. Bisbe és un home savi i té qui bons consells li dóna, que els escolti i els posi en pràctica; després té una visió de Jesucrist que diu a sor Clara que cal elegir i donar els càrrecs a persones idònies per als oficis que han de fer. Referent als escrúpols del Sr. Bisbe li recorda la doctrina tradicional de l'Església i li demana que la posi en pràctica.

Sens dubte això de donar els càrrecs a persones idònies va ser acceptat molt malament pel vicari general i pel P. confessor, perquè deia d'una manera molt clara que ells no ho eren, per aquest motiu va venir la persecució que feren a la nostra monja. També cal veure que potser va ser una manera que el clergat va tenir per dir al Sr. Bisbe que la manera d'exercir el poder que tenien els "forasters" que havien arribat amb ell no era ben vista pel clergat mallorquí.

En la segona carta que coneixem, de dia 26.06.1627, sor Clara torna a insistir en la necessitat que té el Sr. Bisbe de cercar una persona sàvia i de virtut que l'aconselli, ja que el Sr. Bisbe, En concret de l'estat eclesiàstic diu que crida justícia a Déu Nostre Senyor per son mal obrar.

A la tercera carta, que no du data, però jo crec que fou escrita a la primeria del mes de desembre de l'any 1627, sor Clara demana al Sr. Bisbe que li enviï un confés que sigui home d'experiència, oració, recolliment i doctrina. Cal recordar que Mn. Nadal Guasp havia estat privat d'anar al monestir. Mn. Miquel Coch s'estimava més no parlar amb sor Clara i no mesclar-se en la problemàtica que hi havia a la casa.

Les quatre paraules que empra sor Clara: **experiència, oració, recolliment i doctrina**, poden parèixer unes paraules d'una persona assenyada i ho són, però també són unes paraules que volen dir que necessita parlar amb una persona "**reformada**", que entén i viu la nova Església que ha sortit de Trento. Eren nous temps i tota societat té molts problemes per anar deixant les coses que té acostumades, per passar al que és nou i desconegut.

Coneguem ara el grup de persones que, una i una altra vegada, surten en la documentació que acompanya la presentada a Roma.

01. ALÇAMORA, Mn. Miquel. Era professor de Sacra Teologia i rector de la vila de sa Pobla, que està a uns 15 km del monestir. Va ser confessor del monestir de l'any 1904 a 1914 i

testimoni de la professió religiosa de sor Clara, feta dia 17.02.1613. El seu successor en la Rectoria de sa Pobla i en el confessionari del monestir, el Dr. Gabriel Benet Mir i Beltran, ens diu que “era un home de moltes qualitats, docte, devot, espiritual i de virtut massissa” (*Relació de la Vida*, 3ª part, capítol 28). Devia ser natural de Petra, ja que allà vivia son germà “l'honor Pere Alçamora”, marmessor de son testament, juntament amb els preveres Jeroni Rosselló i Mn. Ramon Villalonga, rector de Muro. Fou enterrat en el temple parroquial de sa Pobla, davant l'altar major.

02. BARBERÍ i Santceloni, Mn. Josep. Palma 10.09.1766 – 13.09.1826. Doctor en Teologia per a la Universitat de Mallorca. Aconseguí un benefici a la Seu i dedicà tota la vida a servir aquest benefici, i a predicar i confessar on el demanaven. Tota la vida va ser el substitut del canonge arxiver i coneixia fil per randa tot el que era guardat a l'Arxiu Capitular, com bé manifestaren Gaspar Melchor de Jovellanos l'any 1806 i el P. Jaime Villanueva l'any 1814. Dia 23.06.1815 fou nomenat cronista general del Regne. A més d'escriure la *Biografia de Sor Clara Andreu*, publicada l'any 1807, també publicà la de la Beata Catalina Tomàs (1810) i la del màrtir d'Alger Pere Borguny (1820). D'obres manuscrites tenim: *Misceláneas históricas*, sis volums en quart; *Adarga mallorquina* amb els escuts, il·luminats, de les famílies de Mallorca, un volum en quart escrit l'any 1806; *Reflexiones sobre la Real Biblioteca de la Universidad de Mallorca, en respuesta á los que creen que para regentar los empleos de bibliotecarios basta tener mediano talento*, un volum també en quart; *Resumen histórico de la vida del Ilmo. Sr. D. Fr. Julián Talladas, Obispo de Laodicea, de Bosa y auxiliar de Gerona*, un volum en quart, escrit l'any 1792; *Epistolas latinas*, dirigides a l'erudit Mn. Guillem Ramon.

03. BARÓ, Dr. Pere Antoni. Sabem que fou novici en el convent dels PP. Carmelites descalços i amb ells va fer els estudis eclesiàstics, i aconseguí el grau de Doctor. Passà al clergat diocesà, i dia 30.04.1625 fou elegit prevere per a la Col·legiata de la Mare de Déu de Lluc (ACL Vr. 76, f. 104 g.). Dia 01.09.1625 fou elegit prior de la Col·legiata i romangué en el càrrec fins dia 30.08.1627 (ibídem foli 105 r. i 108 g.) L'any 1625, en un dels viatges de Lluc a Inca, pujà la monestir per exercir el càrrec de confessor extraordinari. Dia 16.08.1627 acceptava l'encàrrec de realitzar una investigació sobre els fets extraordinaris que manifestava sor Clara Andreu, havia d'investigar tant el rector d'Inca, confés del monestir, com cada una de les religioses, feina que va fer durant els mesos d'agost i setembre de 1627. A l'Arxiu de Lluc trobam que l'any 1628 ja era rector de Binissalem, si bé he de dir que en els llibres sacramentals d'aquella parròquia la primera vegada que surt la seva firma és dia 17.11.1629 en el Llibre de baptismes. En el Llibre de matrimonis la primera vegada que firma és dia 17.12.1630. En els llibres de defuncions d'aquesta parròquia hi ha alguna cosa estranya, perquè el primer que hi ha és de l'any 1650 i mai hi ha la seva firma. En el mes de setembre de l'any 1632 surt el nom de Mn. Joan Pons com a rector en el Llibre de matrimonis, cosa que confirma d'aquesta manera el que diu el Dr. Mir i Bertran que no durà gaire a la Rectoria a causa de l'aspror del seu caràcter. He de dir també que dia 17.06.1628 els preveres de la Col·legiata de la Mare de Déu de Lluc, havent examinat els comptes que presentà de son priorat de 01.09.1625 a 30.08.1627, veuen que hi ha equivocacions i donen una sentència negativa de la seva gestió (ACL Ps. 43 ff. 132 r. -132g; Vr. 76 foli 110 r.). També el bisbe Baltasar de Borja dia 11.03.1630 li escriu una carta renyant-lo perquè una colla de bandolers es reuneixen a la torre de la parròquia de Binissalem. Sens dubte va morir no sent rector de Binissalem, atès que no hi ha cap constància de la seva mort en els llibres sacramentals d'aquesta parròquia. És evident que el Dr. Mir i Bertran no el mirava amb gaire simpatia, però també he de dir que les notícies que he pogut trobar d'ell en altres fonts tampoc són gaire afalagadores.

04. BONET i Socies, sor Jerònia. Són diferents els noms que trobam que donen a aquesta religiosa: Boneta, Beneta... Sens dubte en aquell moment aquest llinatge no seria gaire conegut

per Inca. Era filla d'Esteve i de Martina. Entrà al monestir dia 21.05.1609, prengué hàbit dia 15.08.1610 i professà dia 21.08.1614 (AMSB LED foli 114). És present en l'aparició que tengué sor Clara dia primer de maig de 1626, contada pel Dr. Mir i Bertran en el capítol X de la 2ª part.

05. BORJA i Velasco, Baltasar de. (1586-1630) Bisbe de Mallorca de 1626 a 1630. Havia estat educat pel futur Juan de Ribera, patriarca d'Antioquia i arquebisbe de València (1532-1607). Era un home de salut prima i per això no pogué entrar a un monestir com volia; amb una gran sensibilitat per a les coses de l'Esperit entrà al clergat diocesà de València, confiant que recuperaria la salut i podria entrar a un monestir. La poca salut venia també acompanyada d'un caràcter feble, fet que provocava que al seu voltant hi haguera persones que amb molta facilitat suplien la seva manca de voluntat, prenent les decisions per ell, i el capficaven en un pèlag d'escrúpols que feia que mai trobàs pau i assossec. Arribà a Mallorca acompanyat d'un prevere català, Mn. Dionís Montserrat, que nomenà vicari general, d'un religiós jesuïta valencià, el P. Gaspar Garriga amb el càrrec de P. confessor i de Mn. Josep Xanxes (Sánchez), antic confés, que ara era l'administrador de la seva hisenda. El nomenà canonge rebent les protestes dels Jurats, perquè no era d'aquest Regne i gaudí del menyspreu del clergat per aquest mateix fet.

Ràpidament el Sr. Bisbe i sor Clara es relacionaren, ja que don Baltasar demanava a sor Clara que el tengués present en les seves pregàries, perquè tengués encert en el nou càrrec pastoral que li havien confiat. A causa d'aquesta correspondència va néixer entre sor Clara i el Sr. Bisbe una comunió d'interessos espirituals. Interessos que no eren compartits pel vicari general ni pel P. confessor, els quals es posaren a lluitar per destruir el gran ascendent que sor Clara havia agafat en l'esperit temorenc i escrupolós del Sr. Bisbe. Quan en el mes de desembre de l'any 1627 el Sr. Bisbe demanà a Mn. Gabriel Benet Mir i Bertran que anàs a confessar al monestir inquer, d'una manera singular i personal li encomanà a sor Clara "que la tractàs bé, que advertís que era molt santa, que era una religiosa de qui s'esperava molt i moltes altres coses en alabança de la dita Sor Clara".

Com li havia dit sor Clara, pel Sr. Bisbe el temps era breu, breu, breu, i dia 11.07.1630 als 44 anys morí sobtadament. Fou enterrat a la capella de Sant Pere de la Seu. Tenim el "Sermón que predicó el P. Joan Baptista Escardó, Religioso de la Compañía de Jesús, en la Iglesia Catedral de Mallorca, en las Honras que se hizieron al Ilustríssimo, y Reverendíssimo S. Don Baltasar de Borja, Obispo de aquella Diócesis à 13 de Julio de 1630. Dirigido al Eminentíssimo, y Reverendíssimo Señor Cardenal de Borja y Velasco, del Consejo de Estado de su Majestad. Con licencia. En Mallorca, por Gabriel Guasp. Año 1630". Hi ha una dedicatòria al cardenal, posada pel Dr. Jusepe Sánchez, canonge subcol·lector i comissari apostòlic de Mallorca. Diu que cada dia deia missa després d'haver-se confessat i resat una estona. Després de la missa donava gràcies agenollat, tot el temps que un altre capella celebrava la missa en la seva presència. Abans havia fet una hora d'oració mental. Fou virrei de Mallorca durant un any. Cada dia resava, en particular, les tres parts del rosari i després en resava una amb tota la família que vivia al Palau. Féu dues visites pastorals anant a tots els pobles, havia visitat tots els monestirs i aconseguit posar pau a Lluçmajor i a sa Pobla. Quan anava als pobles sempre consultava, a les persones que considerava enteses, sobre els escrúpols fins que va arribar a la conclusió que havia de fer el que li digués son confessor, cosa que també va entendre que li havia dit la Mare de Déu, en una visió que tengué durant una nit. Era Mestre en Arts per la Universitat de València i Doctor en Cànon per la Universitat d'Alcalà d'Henares. L'any 1628 celebrà un sínode i n'hi havia un altre de convocat per a l'any 1631, que a causa de la seva mort no es féu.

06. CANALS i Bauçà, sor Antònia. Religiosa d'obediència, filla de Miquel i Catalina. Entrà al monestir dia 15.11.1605, i sens dubte era bastant infant, ja que no prengué hàbit fins dia 28.11.1613 per professar dia 10.06.1617 (AMSB LED foli 107).

07. COCH, Mn. Miquel. Poques són les coses que hem pogut trobar d'aquest sacerdot. Pens que era natural d'Inca. Quan l'any 1621 Mn. Joan Coll va deixar el confessorari del monestir, Mn. Coch en fou el confés. Durant el temps que Mn. Nadal Guasp fou rector d'Inca i confés del monestir (1624-1632), Mn. Miquel va seguir anant al monestir, tant per celebrar-hi serveis litúrgics com per confessar les religioses. Quan l'any 1627 prohibiren al rector anar al monestir, Mn. Miquel va ser qui es va encarregar del servei espiritual a les religioses. De totes maneres he de dir que sor Clara no apreciava gaire aquest sacerdot; el dimecres dia 5 d'agost de 1626 ell pujà al monestir per confessar les religioses a causa d'una indisposició del rector i sor Clara, que aquells dies no hi veia, li digué que no havia d'escorcollar tant les consciències de les penitents per després anar escampant els seus defectes. De totes maneres he de dir que sor Clara el consultà sobre si era prudent o no escriure al Sr. Bisbe i que Mn. Miquel li aconsellà que ho fes.

08. COLL, Mn. Joan. Doctor en Teologia, sacerdot natural de la vila de Binissalem. Fou confés del monestir de 1616 a 1621, anys que també era rector de la vila d'Alaró. Són anys en què Mn. Coll va potenciar molt la devoció a la Mare de Déu del Refugi, que es guarda en el castell d'Alaró, com també la devoció a sant Cabrit i sant Bassa, sants que per als mallorquins representen el símbol de la fidelitat a Déu i al rei. En honor d'ells va aixecar, l'any 1622, la capella que hi ha en el castell, que molt aviat va ser habitada per un grup de persones que volien dur vida ermitana. L'any 1644, sent rector de Bunyola, va rebre la professió religiosa del jove ermità Joan de la Concepció (1624-1688), impulsor de l'eremitisme a la nostra illa. Cf. Guasp Gelabert, Bmé.: *Perfumes de Historia* (1937). Gili Ferrer, Antoni: *Ermitaños insignes de Mallorca* (1978).

09. COSTA, P. Pere O. F. M. Va néixer a Lisboa l'any 1571 i va morir a Palma dia 17.04.1655. Dia 24.01.1592 prengué l'hàbit en el convent de Sant Francesc de Palma. Esdevingué lector de Filosofia i de Teologia, i gaudí de gran fama com a predicador i com a home de seny. Molt va treballar, juntament amb el frare inquer P. Rafel Serra (1536-1620), per consolidar la reforma entre els framenors, coneguda amb el nom d'Observància, com també perquè pregués força la Casa de Penedides que el P. Rafel havia fundat. Fou mestre de novicis i P. guardià en els convents de Palma i en el de Sóller. L'any 1645 fou nomenat visitador del tercer orde seglar, per al qual fundà una tanda anual d'exercicis espirituals. Va aixecar, pels carrers de Palma, un Via Crucis i va fundar la processó que cada Dimarts Sant sortia del convent de Sant Francesc. La seva mort fou molt celebrada a Palma i l'Ajuntament de Ciutat va fer posar un quadre, a la Sala, amb aquesta inscripció: "V. P. F. PETRI A. COSTA LUSITANI MIN. DE OBSERVANTIA MAJORICEN. VERBI DEI DACLAMATORIS EXIMI IN ANIMA, SALUTE PROCURANDA 60 ANNO. ASERRIMI ZELATORIS. OBIIT 17 APRILIS 1655 AETATIS 82."

10. FÀBREGUES I BARCELÓ, Mn. Joseph. Va néixer a Palma, i dia 25.10.1738 el rector d'Inca Mn. Joan Antoni Mesquida i Reure (1705-1743) li donà possessió d'un benefici a la capella de Sant Joan Baptista del nostre temple parroquial. L'any 1747 fou elegit primatxer. En el llistat d'assistents a les reunions del reverend comú hi ha vegades que li posen el títol de llicenciat. Morí a Inca dia 14.03.1804, i fou enterrat dins l'església l'endemà. Va ser el confés ordinari del monestir i el gran defensor de les monges en el plet que tengueren amb el reverend comú, sobre l'obligatorietat que hi havia d'anar al monestir a dir missa. L'any 1781 va copiar la part referent a sor Clara del *Cotejo* que l'any 1777 havia escrit el P. Llorenç Reynés.

11. FE, Dr. Guillem. Metge. Seguint els escrits del Dr. Mir i Bertran sabem que era el metge del monestir. He de dir que també va intervenir en un altre cas d'Inca l'any 1636, ja que segons ens diu el *Llibre de la invenció i miracles de la prodigiosa figura de Nostra Senyora de Lluc* de Rafel Busquets una nina d'Inca, de 4 o 5 anys, que el Dr. Fe havia visitat un grapat de vegades i certificat sa defunció, gràcies a la intervenció de la Mare de Déu de Lluc es va curar i va poder seguir son curs vital. He de

dir també que en el Llibre de clavariat del monestir de l'any 1692 surt un tal doctor Fe, metge, que paga anualment uns diners al monestir per la finca de Son Bertran, que ell en té cura i l'administra. Pens que seria un descendent del doctor Fe que l'any 1628 atengué sor Clara.

12. FIGUEROLA, P. Joan, OFM. Franciscà inquer que l'any 1627 formava part de la Junta de Teòlegs que s'havia creat per examinar les coses de sor Clara. El Dr. Mir i Bertran ens diu que era un home d'edat madura, docte, devot i molt espiritual. En el mes de desembre de l'any 1627, després de la carta que sor Clara havia enviat al Sr. Bisbe, don Baltasar envia el P. Figuerola al monestir per confessar les religioses i mirar de posar un poc de pau després de les malèvoles disposicions que havia deixat el Dr. Baró. El Dr. Mir ens diu que el P. Figuerola era de l'opinió que tot quant es deia sobre sor Clara era pura fantasia, però que, havent confessat sor Clara i havent vist com estava el monestir, va canviar radicalment d'opinió, dient que sor Clara era una monja molt santa i que tot el que havien tramet el vicari general i el P. confessor era vergonyós, de manera que els qui havien orquestrat la persecució donaren a conèixer públicament que s'havien equivocat enviant-hi el franciscà inquer.

13. FIOL i MASSIP, sor Catalina Gertrudis. Era filla del matrimoni inquer format pel notari Francesc Fiol i son esposa Coloma. Era cosina de sor Úrsula Fiol, filla del notari Pere Fiol, i ambdues entraren juntes al monestir, juntes prengueren l'hàbit i juntes professaren. Entrà al monestir als 12 anys, dia 24.08.1622. Dia 02.10.1623 prengué l'hàbit i professà dia 23.09.1625 (AMSB LED foli 125).

14. FIOL i PERELLÓ, sor Úrsula. Filla del notari Pere Fiol. Entrà al monestir dia 24.08.1621, vestí l'hàbit dia 02.10.1623 i professà dia 23.09.1625. Morí en el monestir dia 25.05.1685 (AMSB LED foli 124).

15. GARAU i ESTRANY, Mn. Nadal. Inca 13.04.1867 – 30.03.1939. Ordenat prevere dia 21.03.1896, es llicencià en Teologia l'any 1897 i en Dret Canònic l'any 1901. L'any 1903 guanyà per oposicions la Canongia Doctoral de la Seu de Mallorca. Ocupà molts i diferents càrrec en sos anys de ministeri, sobretot els de caràcter jurídic. Fou professor del Seminari, consultor provincial, jutge prosinodal... L'any 1928, en el tercer centenari de la mort de sor Clara va publicar el *Recordatorio Biográfico*. Juntament amb el seu germà Mateu, que era el canonge penitencier, emprengueren la tasca de preparar el material per poder obrir el procés de sor Clara, com també foren l'ànima del nou sepulcre que s'inaugurà l'any 1901.

16. GARRIGA, P. Gaspar. Va néixer a Carcaixent (València) l'any 1564 i va morir a València, en el mes de novembre de l'any 1667; tenia 83 anys, 64 en la Companyia de Jesús i 48 de professió religiosa. Després dels anys passats a Mallorca com a confessor del Sr. Bisbe Baltasar de Borja, va passar al convent de València, on romangué durant 40 anys. Documentalment sols sabem que va tenir cura de la hisenda de la Sra. Elisabet de Momplau. A més de guanyar-se ser molt mal vist pel clergat mallorquí, també ho aconseguí d'altres estaments, atès que Pau Piferrer i Josep Mª Quadrado en el llibre *Islas Baleares*. Barcelona 1888, quan parlen del bisbe Baltasar de Borja diuen: "halló contradicción en el Cabildo y en los Jurados el seminario que pensó fundar; contra su confesor jesuïta el P. Garriga elevaron grandes quejas los segundos", pàgina 225, I, reedició de 1969.

17. GUAL, sor Bàrbara. Professà en el monestir dia 25.07.1597 i hi va morir dia 08.09.1636.

18. GUASP, Mn. Nadal. Pens que va néixer a Palma, estudià a la Universitat de Mallorca i era condeixeble del Dr. Mir i Bertran, aconseguí el grau de Doctor en Teologia. Dia 07.04.1618

prengué possessorí d'un benefici a l'altar de les Ànimes de la Seu, que havia quedat buit per defunció de Mn. Miquel Pasqual. L'any 1621 va predicar la Quaresma a la Seu i l'any següent el trobam ja com a membre de la Col·legiata de la Mare de Déu de Lluc, atès que dia 8 de setembre d'aquell any presidí la col·locació de la primera pedra de l'actual basílica. L'any 1624, encoratjat pel vicari capitular seu vacant, el Dr. Pere Onofre de Verí, participà a les oposicions a les rectories vacants i aconseguí la d'Inca, que havia quedat buida per la mort de Mn. Jaume Torrens (1598-1624) (va morir dia 23 de juliol). Dia 23.02.1625 la mare priora del monestir de Sant Bartomeu sol·licità al vicari general que el nou rector fos també el confés ordinari del monestir. A partir de l'any 1626 anà escrivint, en uns quaderns, totes les coses que li deia sor Clara Andreu, dades que seran la base de la biografia que posteriorment escriví el Dr. Mir i Bertran. Davant uns fets, que ell considerava que eren extraordinaris, Mn. Guasp va procurar que altres preveres ho coneguessin i en poguessin opinar. Així féu passar pel monestir el rector de Muro Mn. Ramon Villalonga, el P. Ripoll S. J., el Dr. Pere Antoni Baró, col·legial de Lluc, el P. Gaspar Garriga S. J., confessor del Sr. Bisbe... Sabem que va ser l'home de confiança de les prioras que hi va haver al monestir el temps que ell era rector d'Inca, ja que, a més de cridar-lo per confessar, també li encarregaren altres assumptes econòmics. Va conèixer les cartes que sor Clara va enviar al Sr. Bisbe, i juntament amb ella es convertí en el blanc de tota la persecució que l'equip de govern de la Cúria Diocesana els orquestrà, persecució que el Dr. Mir i Bertran diu que va aguantar amb virtuosa fortalesa i paciència. Els dies 20 i 21 d'agost de l'any 1627, a la Rectoria d'Inca, va ser interrogat pel Dr. Pere Antoni Baró, dia 30 de setembre li llevaren el càrrec de confés del monestir, si bé seguí com a rector d'Inca. Aquestes declaracions han desaparegut, però tenim les que va fer directament al vicari general Dionís Montserrat dia 11.01.1628, també a la Rectoria, que tengueren com a resultat que li prohibiren confessar i predicar, romandre en arrest domiciliari durant cinc mesos i pagar una multa de cinc-centes lliures, per no haver complit correctament el càrrec de rector i de confés. En el mes d'agost del mateix any 1628, sor Clara ja havia mort, va tenir un altre expedient judicial sobre certes paraules que li eren atribuïdes, referent als rectors de sa Pobla i de Sineu, que eren els que es repartiren els sermons que li pertocava fer a ell durant el temps que hi hagué la prohibició. En el mes de novembre hi va haver un altre judici sobre si havia confessat o no durant el temps que havia estat suspès d'aquesta facultat. Va morir a Palma dia 09.08.1632 i fou enterrat a la Seu.

19. JOVER, sor Apol·lònia. Va entrar al monestir dia 24.06.1606 i va professar dia 06.11.1616.

20. LLABRÉS i VALLESPÍR, sor Coloma. Entrà al monestir dia 31.07.1611 i hi professà dia 31.01.1617.

21. LLABRÉS, sor Coloma. Professà dia 14.11.1592 i va morir dia 01.05.1611.

22. MARTORELL i MAS, sor Joana. Va néixer a Pollença l'any 1588, va entrar al monestir dia 04.05.1598, prengué l'hàbit dia 04.06.1600 i professà dia 16.02.1606. Fou priora de 1625 a 1628 i l'any 1634 fou elegida per un segon trienni. Va morir dia 01.03.1635. El Dr. Mir i Bertran ens diu que era una religiosa de singular virtut.

23. MAS i MAYOL, sor Margalida Jacinta. Era filla de mestre Cosme de Llubí i de Catherina de Sant Joan de Sineu, va entrar al monestir als 23 anys, dia 10.10.1621. Prengué l'hàbit dia 08.12.1622 i va professar dia 02.06.1624. Va morir al monestir dia 05.03.1673 (AMSB LED foli 126).

24. MAS i POL, Agustí. Cunyat de sor Clara perquè era casat amb la seva germana major, Margalida.

25. MAS i POL, sor Paula. Germana de l'anterior. Filla d'Antoni i Praixedis. Va professar en el monestir inquer dia 09.09.1596 i hi va morir dia 19.06.1625 (AMSB LED foli 74). Sor Clara ens diu que quan passava per davant la seva cel·la no deixava de sentir gemecs i llangors, fet que interpretà com si volgués que li oferissin sufragis, cosa que va fer saber a son cunyat Agustí.

26. MAS i POL, sor Marianna. Germana de l'anterior. Va entrar al monestir el dia que va professar la seva germana Paula, dia 09.09.1596, tenia 8 anys, 7 mesos i 10 dies. Prengué el vel blanc dia 11.04.1600, va professar dia 25.04.1604 i va morir dia 20.01.1624 (AMSB LED foli 94).

27. MAS i POL, sor Praixedis. Germana de l'anterior. Va professar dia 21.04.1600 i va morir dia 19.12.1629 (AMSB LED foli 90).

28. MAS, P. Vicenç. Era germà de sor Joana Mas, religiosa que va professar en el monestir inquer dia 22.09.1556 (AMSB LED foli 32). Dia 01.08.1626 apareix a sor Clara, juntament amb altres sants i ja gaudint de la glòria celestial. Tenia un altre germà sacerdot i canonge a la Seu de Mallorca, el qual estudiant a València hi va fer anar el seu germà perquè estudiàs Lletres, però Vicenç canvià i entrà al convent dominicà de València per estudiar Filosofia i Teologia. Féu el noviciat amb el futur sant Lluís Bertran. Retornat a Mallorca, fou mestre de novicis, predicador i confessor. L'any 1571 entrà a la Cartoixa de Valldemossa, seguint les indicacions de sor Catalina Tomàs, que ell espiritualment dirigia. Escriví la biografia, manuscrita, de la santa valldemossina. La seva fama d'home recte i sant es va manifestar quan morí, ja que fou posat a Cort un quadre amb aquesta llegenda: "EFIGIES P.D.VINCENTII MAS CARTUC MONA. NATUS ANNO 1532 OBIIT 1600 AETATIS SUAE 68."

29. MASSANET i LLULL, sor Elisabet. Era una religiosa d'obediència que entrà al monestir en el mes de setembre de 1603, prengué hàbit dia 29.08.1604 i professà dia 06.04.1606. Va morir en el monestir dia 17.11.1633 (AMSB LED foli 100).

30. MAYOL i MANERA, sor Francisca. Filla de Joan i Bartomeva. Era natural de la vila de Montuïri, i va entrar al monestir quan tenia 19 anys, dia 22.07.1599. Prengué l'hàbit dia 26.02.1601, professà dia 26.01.1604 i va morir al monestir dia 07.07.1662 (AMSB LED foli 93).

31. MELIS i GENER, sor Nicolaua. Filla de Jaume, natural de Capdepera, i de Felipa, natural de la vila d'Artà. És una religiosa d'obediència, que entrà al monestir dia 30.09.1603, prengué l'hàbit dia 29.08.1604 i va professar dia 06.04.1606. Després de 30 anys de vida monacal, morí dia 28.04.1636 (AMSB LED foli 101).

32. MESQUIDA i SABATER, sor Eufrasia. Filla de Jaume, de la vila de Porreres i de Catalina, natural de la vila de Sineu. Entrà al monestir dia 28.08.1611, prengué l'hàbit dia 24.10.1616 per professar dia 07.05.1619. Va morir dia 13.09.1624 (AMSB LED foli 119). El Dr. Mir i Bertran ens ofereix diferents detalls de les aparicions d'aquesta religiosa, sobretot en el capítol 25 de la 3ª part.

33. MESTRE, sor Mònica. El llibre d'entrades del monestir sols ens diu, en el foli 78, que és filla de Joan i que professà dia 07.02.1599.

34. MIR i BERTRAN, Mn. Gabriel Benet. Neix a Palma l'any 1580, fill de Miquel i de Maria Anna. Dia 05.05.1599 va rebre la clerical tonsura. Estudià a la Universitat de Mallorca i fou condeixeble de Mn. Nadal Guasp. Es doctorà en Teologia. Dia 04.01.1606 fou presentat pels responsables de l'Hospital General perquè pogués fruit d'un benefici a la parròquia ciutadana

de Sant Jaume de Palma. De 1607 a 1609 fou prior de l'Hospital General, mentre el trobam predicant per diferents parròquies, tant de Ciutat com de la Part Forana. Sembla que tengué el càrrec de comissari del Sant Ofici, ja que quan ell escrigué la vida de sor Clara hi digué que era rector de sa Pobra i algú hi va afegir aquest antic càrrec. L'any 1615 va fer son primer testament davant el notari Bartomeu Ferro, notari que també rebrà el darrer, fet dia 28.10.1650, denou dies abans de la seva mort. L'any 1623 ja era el rector de sa Pobra, càrrec que tindrà fins al dia de la seva mort, malgrat que dia 26.09.1635 el posà en mans de Mn. Francesc Amer, perquè l'administràs en nom seu. L'any 1648 regalà, a la parròquia de sa Pobra, un sagrari que encara es conserva i que du aquesta inscripció: "CHRISTO ANNO EUCARISTICO, SACRARIUM HOC SUMPTIBUS SUI JUBENS DEVOVIT EXTRUXIT DR. GABRIEL BENEDICTUS MIR, POPULENSIS PAROCHUS OLIM RECTOR, DIE XXI MENSIS JUNII ANNO MDCXLVIII." Morí a Palma d'una arcabussada que dia 15.11.1650 li va pegar Guillem Bauçà. La inscripció del Llibre de defuncions de la parròquia de Sant Nicolau diu: "Als 16 de 9bre 1650 fonch enterrat en la iglesia parroquial de la Pobra el molt R. Dr. Gabriel Benet Mir Pre. Olim Rector de la Pobra. Rebé los Sacraments de penitencia y de extrema unction feue testament en poder del discret Barthomeu Ferro Notari sots als 28 Octubre 1650 en que ordena obres pies y en elles assenyala a esta parroquia quinze misses baixes semel tantum, cuius anima", etc. El Llibre de defuncions de sa Pobra ens dóna aquesta inscripció: "Als 16 Novembre de 1650 fonc enterrat lo Dr. Gabriel Benet Mir Fill de Miquel y de Maria Anna Bertran olim Rector de dita iglesia y feue testament a Ciutat en poder..."

35. MIR i ESTELRICH, sor Marianna. Filla de Miquel, germà del Dr. Mir i Bertran i de Marianna Estelrich. Dia 30.11.1629 entrà en el monestir, hi professà dia 29.02.1634 i hi va morir dia 22.07.1699.

36. MIR i ESTELRICH, sor Eufrasina. Germana de sor Susana. Entrà al monestir quan tenia 8 anys, dia 29.05.1640, i hi morí dia 25.02.1645, als 14 anys. A més de les nombroses dades que son oncle ens ofereix, a l'arxiu del monestir hi ha un plec de vint pàgines que du aquest títol: "Delicias del Religiosísimo Convento de San Bartolomé de Inca. Vida de la Amabilísima Novicia Sor Eufrosina Mir y Estelrich, Virgen, escrita por el Padre D. Joseph Andres. Monje de la Real Cartuxa de Mallorca". El pròleg du la data de dia 12.11.1702.

37. MONTSERRAT, Dr. Dionís. Sabem que el pontificat del bisbe fra Simó Bauçà i Sales (1608-1623) havia estat ben apreciat pel poble mallorquí, per això resultà llastimós la llarga seu vacant que el seguí. El capellà petrer Dr. Nadal Santandreu havia estat son vicari general l'any 1623, i l'any 1624 era vicari capítular el Dr. Pere Onofre de Verí. L'any 1626 ho era el Dr. Joan Baptista Pollina i Ciurana, qui dia 03.02.1626 prenia possessori de la mitra mallorquina en nom del nou bisbe Dr. Borja de Velasco (Pérez Martínez Lorenzo: "Documentación inédita de algún Pontificado de los siglos XIV a XVII: Dr. Fr. S. Bauzá, Obispo de Mallorca (1608-1623)", treball presentat en el certamen del Seminari l'any 1949). Dia 08.06.1626 ja firma com a vicari general el Dr. Dionís Montserrat. He de dir que, l'endemà de la mort sobtada del bisbe Borja, els Capítulars de Mallorca elegiren vicari general seu vacant (sic) el Dr. Joan Baptista Zaforteza (A. C. 1630, foli 223 g), cosa que manifesta la poca consideració que el clergat mallorquí tenia al Dr. Montserrat. En el mes d'agost de 1627 el Dr. Dionís envia el Dr. Pere Antoni Baró a Inca perquè pregui declaracions al Sr. Rector i a totes les religioses del monestir. En el mes de desembre ell personalment va a Inca per supervisar el compliment de les normes que s'havien imposat a sor Clara i ell personalment pren declaració a cinc religioses, a quatre sacerdots, a un clergue i a cinc laics. En el mes d'agost de 1628, ja havia mort sor Clara, una altra vegada torna a Inca per investigar uns suposats sermons que havia fet el Dr. Guasp a Inca. Interroga cinc sacerdots i deu laics. En el mes de desembre torna a Inca per investigar si el Sr. Rector havia confessat o no, ja que li havia llevat les llicències per fer-

ho. Interroga tres sacerdots i dues beates. Les notícies que ens dóna el Dr. Mir i Bertran, confessor i biògraf de sor Clara, no són gaire bones d'aquest "català", i les que ens han arribat per altres fonts tampoc, així el *Cronicón Mayoricense* del Sr. Álvaro Campaner y Fuertes, quan ens parla de la mort del Sr. Bisbe, ens diu que dia 10 li pegà un atac de gota i que morí l'endemà. "A pesar de haberse puesto guardias por todas las puertas del palacio, hubo necesidad de llevar un anillo y un pectoral de la Sacristía de la Seo, cuando lo vistieron después de embalsamado, porque teniendo él dos pectorales y dos anillos, no pareció ninguno; tal fue el saqueo y el pillaje á que se entregaron los criados. Guardaba el duelo el Virrey y á él fue el Cabildo á darle el pésame. Hízose la procesión de entierro como la del Obispo Bauzá y se le sepultó en la capilla de S. Pedro". El Dr. Mir ens diu que, una vegada mort D. Baltasar, el Dr. Montserrat va passar al servei del cardenal Gaspar de Borja y Velasco. Això em sembla que manifesta el que la gent pensava, ja que Gaspar havia estat creat cardenal l'any 1611, en aquell moment era l'ambaixador permanent i ordinari del rei Felip IV (1621-1665) davant la Santa Seu, com ja ho havia estat del rei Felip III (1598-1621), i no tindrà cap ministeri pastoral fins a l'any 1632, que fou nomenat arquebisbe de Sevilla. L'any 1645, any de sa mort, fou nomenat arquebisbe de Toledo i sempre seguí tenint càrrecs diplomàtics, com a president del Consell d'Aragó i president del Consell d'Itàlia (1637).

38. MORAGUES, sor Cecília. Va néixer a Pollença. Dia 12.05.1591 entrà al monestir, on professà dia 25.08.1596. Fou priora de 1604 a 1606, i també ho era quan va morir dia 27.11.1625 (AMSB LEG f. 73). Surt diferents vegades a la biografia de sor Clara, ja que és la que dóna el primer càrrec a sor Clara. Després de sa mort demana a sor Clara que li faci sufragis i en la visió que sor Clara tengué dia 01.08.1626 ja la trobam en la Glòria amb els sants i santes que hi surten.

39. MORRO i LLOBERA, sor Antonina. Filla de Pere i d'Antònia. Dia 22.01.1574 professà en el monestir inquer (AMSB LED f. 41). Fou priora en diferents triennis: 1586, 1591, 1597, 1611, 1619 i 1621. Intervingué diverses vegades en la vida de sor Clara, com també en les declaracions que féu sor Clara davant el Dr. Pere Antoni Baró, sobretot els dies que el Dr. Baró era en el monestir. Les paraules que Crist diu referent a la seva salvació són prou fortes: "molt sent jo que ànima, vivent en Religió, visca descuidada de la sua salvació".

40. NEBOT i GIL, sor Martha. Era filla de Seraphí i Catalina. Havia nascut a Artà i entrà al monestir dia 03.09.1609 amb 19 anys, 7 mesos i 1 dia. Prengué l'hàbit dia 25.08.1610, professà dia 04.07.1611 i va morir dia 26.04.1669.

41. PASQUAL i BERTRAN, sor Euphrasina. Era natural d'Inca, filla del matrimoni de Josep (Pere Josep?) i Llúcia. Dia 01.03.1611 entrà en el monestir. Prengué l'hàbit dia 19.11.1617 i va professar dia 18.02.1621. Va morir dia 15.07.1631. Sabem que son pare era metge i probablement és el doctor Joseph Pasqual que visita sor Clara el matí de dia 24.06.1628, dia del seu traspàs.

42. PASQUAL i BERTRAN, sor Llúcia. Era filla del matrimoni Joseph i Francisca. Entrà al monestir dia 23.06.1612, prengué l'hàbit dia 25.06.1615, va professar dia 16.02.1621 i va morir dia 22.01.1631 (AMSB LED f. 120). Sens dubte era cosina de l'anterior i potser fos filla de l'apotecari Josep Pasqual, qui dia 23.02.1632 cobrava deu lliures del monestir per les medicines que havia servit a les religioses. Una part de la cobrança va ser "un mantell d'estam de llana" que valia cinc lliures (AMSB Llibre d'albarans núm. 15, f. 14).

43. PASQUAL, Dr. Joseph. Metge. Per ara sols és conegut per la visita que féu a sor Clara el dia de la seva mort. Potser aquest albarà ens permeti conèixer un poc més el personatge: "Jo Antoni Pasqual apotecari fas fe i testimoni de la Sra. Antonina Pasqual i Vallespir vídua deixada

del general Doctor Joseph Pasqual Doctor en medicina mon germà, es contenta i satisfeta de la Ravarent Sor Hiacinta Mas Priora del dit Convent d'aquells vint anys i tres mesos ha feta conducta de Doctor en lo Convent per visitar les religioses malaltes; per dit temps té rebudes vuitanta i dos lliures i deu sous dich 82 l. 10 s. I per ser així la veritat fas la present scriptura avui que es compta als 30 d'Octubre 1634.”

44. QUINT P. Francisc O. P. Era membre de la Junta de Teòlegs que fou creada l'any 1627 per examinar les revelacions de sor Clara. Coneixem el manuscrit de 379 folis, conservat en la Casa de Cultura de Palma, amb aquest títol: “Commentarii textualesque quaestiones in universam rationem logicam a Rdo. P. Franciscus Quint ordinis praedicatorum”.

45. REURA i PERELLÓ, sor Teresa. Filla de l'apotecari Antoni i de la senyora Catalina. Entrà al monestir dia 30.06.1615. Prengué l'hàbit dia 09.10.1618, professà dia 27.07.1621 i morí en el monestir dia 08.08.1635.

46. REYNÉS, P. Llorenç. Trinitari. Va néixer a Palma dia 10.08.1709. Dia 23.07.1725 prengué l'hàbit trinitari en el convent del Sant Esperit de Palma i hi professà dia 23.07.1726. Estudià en la Universitat de Mallorca, on aconseguí el grau de Doctor i va fer classes de Filosofia durant un grapat de cursos. Tengué diferents càrrecs, ja que fou el cronista general de l'orde per tot el Regne d'Aragó. Residí també a Madrid i a París, mostrà bones aptituds pel gravat, i es conserven un grapat de gravats de tipus religiós. Conservam dues obres publicades: *Biografia del Beat Miquel Argemí* 1780 (234 pàgines). *Crònica de la Provincia de Aragón del orden de la Sma. Trinidad* 1791. Les obres manuscrites que coneixem d'ell són: *Biografía de la venerable Sor Clara Andreu* 1777; *De laudibus Sanctissimae Trinitatis*. *Biografia de Sant Joan de Mata* 1781; *Bullarium ordinis Sanctissimae Trinitatis redemptionis captivorum collectum et scholiatum á R.P.M.F. Laurentio Reynes Chronographo provinciae Aragoniae ejusdem ordinis*. Quatre volums *in folio*: *Compendio sumario o material de Nuestra Santa Regla y constituciones del orden de Calzados de la Santísima Trinidad, redención de cautivos, y principalmente de los preceptos contenidos en ellas que obligan á culpa venial o mortal* 1777, un volum en quart.

47. RIPOLL, P. Pere Onofre S. J. Va néixer a Palma l'any 1592. Dia 16.03.1607 entrà als jesuïtes, féu sos estudis a Dènia i dia 10.12.1616 retornà a Mallorca. L'any 1626 professà solemnement a Monti-sion. Tenia fama d'exquisit poeta i per això fou jutge en el Certamen poètic que es féu a Mallorca l'any 1625, a honra de la Venerable Catalina Tomàs. Era bon predicador i molt sol·licitat a les trones mallorquines. L'any 1628 va ser el procurador dels jesuïtes mallorquins en la Congregació que hi hagué a València. Treballà fort ferm per a la construcció del nou col·legi, que els jesuïtes dedicaren a Sant Martí (Palma), treballs que el portaren a la presó i a amargues experiències. Es conserven un grapat d'escrits seus: *Sermón de la V. Catalina Tomàs en la traslació de las reliquias* 11.09.1628, publicat publicat a la Impremta Guasp; *Cartas latinas* escrites al Dr. Francisc Caselles i *una poesía latina a San Francisco Javier*. Va predicar a Muro, tant una missió popular com la Quaresma de l'any 1623. Va ser precisament a la fi d'aquesta Quaresma quan, de camí cap a Palma, s'aturà al monestir inquer, sens dubte per indicació del rector de Muro, Mn. Ramon Villalonga, qui diferents vegades hi havia anat per escoltar i aconsellar Sor Clara. Dia 17.07.1626 tornà una altra vegada al monestir. Sembla que mirava amb bons ulls l'experiència religiosa i mística de la monja inquera. Moltes vegades he pensat si el veredict que donà el P. Ripoll, qui diferents vegades és presentat com el confessor del Sr. Bisbe, no provocaria recels en el nou jesuïta, que acabava d'arribar a Monti-sion per servir el nou bisbe Borja, el P. Gaspar Garriga. El P. Ripoll va morir en el nou convent de Sant Martí dia 11.09.1632. Cf. Bover, Joaquín M^a: *Biblioteca de Escritores; Baleares*, Palma, 1868. Pons i Llinàs, Nicolau: *Jesuïtes mallorquins arreu del món ss. XVI a XX*, Palma de Mallorca, 1997.

48. ROSSELLÓ i MOLL, sor Prudència. Filla de Nadal i Antònia. Professà dia 23.01.1577 i va morir en el monestir dia 21.04.1632 (AMSB LED f. 46).

49. RUBERT i RAMIS, sor Àngela. Va entrar en el monestir dia 19.10.1605, prengué l'hàbit dia 26.02.1609 per professar dia 08.11.1611. Va morir en el monestir dia 09.11.1633 (AMSB LED foli 106). Dia 15.06.1626 sor Clara, passant per davant la cel·la de sor Àngela, va sentir gemecs i crits, hi va entrar per donar una mà a qui tan malament ho passava. Va trobar la cel·la plena de dimonis, que l'agafaren i la turmentaren. Cf. capítol XVI de la 3ª part.

50. SÁNCHEZ, Dr. Joseph. El Dr. Mir i Bertran sempre l'escriu amb la grafia Xanxes. Era el confessor de Baltasar de Borja fins que sortí el P. Gaspar Garriga S. J. Quan Garriga passa a ser el confés, el Dr. Sánchez passa a ser l'administrador de la hisenda del Sr. Bisbe. Arribà a Mallorca amb el Sr. Bisbe i sens dubte la seva senzillesa va fer que fos ben vist dels mallorquins davant la prepotència que mostraven el vicari general i el P. confessor. Les coses canviaren dia 12.08.1627 quan el Sr. Bisbe li concedí una canongia. Els Jurats protestaren perquè era estranger i aquestes prebendes eren per als clergues nadius d'aquest Regne. En les visites pastorals que va fer el bisbe Borja, el Dr. Sánchez actua com a procurador de les causes pies. Després de la mort del Sr. Bisbe veim que fa de subcol·lector i comissari apostòlic de Mallorca. Amb aquest títol va fer imprimir el sermó, que va fer el P. Escardó S. J. en el funeral del Sr. Bisbe, i el dedicà al cardenal, a qui recordà que feia 30 anys li havia encarregat el seu germà. Fou vicari general en el pontificat del Dr. Tomàs de Rocamora (1645-1653). El Dr. Mir i Bertran posa en boca d'aquest canonge les paraules següents: "Pluguiera a Dios que mi amo hubiera puesto por obra los buenos avisos de la santa Religiosa Sor Clara, quanto mejor le fuera en el gobierno de su casa y de sus ovejas", f. 166 r.

51. SANXO i VIVES, sor Agnès. Era natural d'Artà, filla de Jaume i d'Elisabet. Va entrar al monestir als 25 anys com a religiosa de servei dia 22.07.1604. Dia 22.04.1605 prengué l'hàbit i va professar dia 04.06.1619. Va morir en el monestir dia 24.03.1634 (AMSB LED foli 104).

52. SERRA i PLANES, P. Rafel OFM. Inca, 22.09.1536 – Palma, 16.09.1620. Va estudiar Gramàtica i Llatí a l'escola que hi havia en el puig de Santa Magdalena. Va començar fent de mestre a l'escola conventual que els PP. Franciscans tenien en el convent, fins que un dia, sense dir res als seus pares, partí caminant fins a Palma per entrar al convent de Jesús, que els PP. Franciscans havien bastit extramurs de la ciutat, era dia 09.05.1558, tenia 22 anys. Fou enviat, per fer el noviciat, al convent de Santa Maria del Pi, en el Regne de València. Allà també va fer els estudis eclesiàstics, en els quals obtingué molt bones qualificacions. Ordenat prevere el trobam predicant per València, excel·lia per la claredat conceptual que mostrava i el gust que passaven els oients d'escoltar-lo. Retornà a Mallorca, on compartí el ministeri de la trona amb la docència, ensenyà Filosofia, Teologia i Hebreu. Tres vegades fou elegit provincial: 1578-1581, 1591-1593 i 1604-1606, i promogué, en els convents de Balears, el nou corrent franciscà conegut amb el nom de l'Observància. La seva fama de bon predicador anà creixent d'una manera peculiar. A la Seu hi ha documentat que almanco hi predicà 18 Quaresmes, i sabem que en predicà en altres parròquies de Mallorca. L'any 1592 va fundar la Casa de la Pietat per acollir dones que volguessin deixar la mala vida que portaven. Fou proposat per pare general de l'OFM, i obtingué més de cinquanta vots. Per humilitat no va acceptar la mitra de Mallorca que li fou proposada. La seva mort resultà ser una manifestació de dol nacional, perquè totes les institucions del Regne organitzaren diferents actes d'homenatge per a l'humil franciscà inquer, de manera que el seu sepulcre fou ornat amb aquesta làpida, pagada pel Jurats del Regne i amb les armes de la ciutat: "SEPULTURA DEL V.P. RAFEL SERRA NATURAL DE INCA, ADMIRABLE THEOLEG Y PREDICADOR. MORI DE 85 ANYS I 61 EN ESTA RELIGIO. A 16 SETEMBRE DE 1620. INGENS EXIGUO HOC ARCTATUR MARMORE SERRA/ QUAM SUA NON TOTUM PATRIA, TERRA CAPIT/" Molt aviat la seva tomba es convertí en lloc de peregrinació i de pregària per als fidels mallorquins, que

l'ompliren amb els seus exvots, que van haver de ser llevats per complir les disposicions que el nou papa Urbà VIII (1623-1644) va donar, que reservaven a la Santa Seu el dret de canonitzar els fidels. L'any 1625 s'incoà el procés diocesà de beatificació, la qual cosa va fer que es pogués recollir moltíssima informació de la seva vida, però es necessitaven molts diners i en aquell moment les relacions entre la Corona Espanyola i la Santa Seu no eren gaire bones, per això el procés va anar decaient. L'any 1825 el noble cavaller Josep Cotoner, que aleshores era regidor a l'Ajuntament de Palma, va voler fer reviscolar aquest procés, es creà una Comissió, formada per gent de Ciutat i d'Inca, però una altra vegada la cosa es va anar apagant fins que va desaparèixer. Cf. Caimari, mossèn Andreu. E. Rt. P. Fr. Rafel Serra, observant de Mallorca (1536-1620), Palma, 1921.

53. SERRA, sor Magdalena. Professà dia 22.07.1597, i va morir durant el segon trienni que era priora, dia 25.10.1625.

54. SERVERA i MORLÀ, sor Anna. Va entrar en el monestir dia 22.03.1604, prengué l'hàbit dia 06.01.1605 i va professar dia 16.07.1609. Va morir en el monestir dia 12.01.1678 (AMSB LED FOLI 102).

55. STAPOLL, P. No sabem qui és aquest frare que va dur d'Inca a Palma la carta que sor Clara havia escrit per al Sr. Bisbe; l'entregà a Mn. Nadal Guasp, qui aleshores era a Palma i que, una vegada haver-la llegida, la hi va tornar a donar perquè fos ell qui l'entregàs al Sr. Bisbe. Cf. Mir i Bertran f. 164 r. i Baró 123 r.

56. TROBAT i GARRIGA, sor Maria. Era natural d'Inca. Dia 12.04.1616 va entrar al monestir. Va prendre l'hàbit dia 30.09.1619, professà dia 27.06.1621. Va morir en el monestir dia 12.08.1646 (AMSB LED foli 122).

57. TROBAT i SOCIES, sor Eugènia. Filla de Pere, natural d'Algaida i d'Antònia, natural de Montuiri. Va entrar al monestir quan tenia 16 anys, l'any 1601. Dia 29.09.1602 prengué l'hàbit i professà dia 06.02.1605 (AMSB LED foli 95).

58. VANRELL, sor Anna. Professà dia 21.11.1599 i va morir al monestir dia 19.06.1623 (AMSB LED foli 79).

59. VICENÇ, sor Vicença. Aquesta religiosa nomia sor Coloma, però, atès el cas que ja hi ha via una altra sor Coloma en el monestir, començaren a dir-li sor Vicença i sempre surt amb aquest nom en els documents que hem estudiat. Era filla de Miquel. Havia professat dia 27.08.1595 i va morir dia 28.10.1637 (AMSB LED). Caldrà tenir present que dia 02.11.1638 entrarà en el monestir una jove anomenada Vicença Vicenç.

60. VILLALONGA, Mn. Ramon. Va néixer a Alaior (Menorca) l'any 1554. En aquell moment l'illa de Menorca formava part de la diòcesi de Mallorca. Ordenat prevere i havent-se doctorat en Teologia va passar uns anys en la Cort, atesa l'amistat que tenia amb el vicecanceller del Consell Suprem d'Aragó Simó de Frígola. Dia 28.11.1591 prenia possessoria de la Capellania de Santa Àgata (Menorca), que era de Patronat Reial, fins que l'any 1602 tragué per oposicions la Rectoria de Muro (Mallorca). L'any 1611, per les festes de Sant Joan Baptista, titular de la parròquia, va acabar el temple parroquial, que havia estat començat el 19.02.1579. Va instruir els seus fidels amb paraules persuasives i amb paternal sol·licitud. Va consolar els pobres amb constants almoines i els malalts amb amigable companyia. Encoratjà els qui volien avançar en el camí de la perfecció i va corregir els qui s'allargassaven en la tebior i el pecat. Dins la sagristia hi ha un quadre amb la següent inscripció: "El Dr. Raymundo Villalonga, Rector Desta Parroquia

de Muro fiel ministro de la Iglesia en el pùlpito y confesionario y estremado en la charidad con los pobres murió a 22 Agosto 1634 de su edad 84” Fou enterrat vora el portal major i en la paret hi ha una làpida amb aquestes paraules: Aquí descansan las cenizas del Rd. Raymundo Villalonga Pres. Recor de esta parroquial de Muro fiel ministro de la Iglesia en pulpito y confesionario estremado en la caridad con los pobres. Murió a 22 Agosto 1634 de edad de 84”. Davant el portal de la Rectoria s'obrí un carrer a ell dedicat.

61. **XANXES, Dr. Joseph.** *Vide* Sánchez, Dr. Joseph.

62. **XANXO i GIL, sor Gabriela.** El llibre d'entrades i defuncions del monestir, foli 105, no ens dóna la data de sa mort. Ens diu que era filla de Joan i Catalina. Era religiosa de servei, i havia entrat al monestir als 16 anys, dia 29.08.1604. Prengué l'hàbit dia 22.04.1605 i va professar dia 30.09.1608.

63. **ZAFORTEZA M. I. SR. DR. D. Joan Baptista.** Canonge i sagrista de la Seu de Mallorca. Fou elegit vicari capitular en la mort del bisbe Borja (1630) i del bisbe Santander (1644). Fou la mà providencial que va deixar a les religioses del nostre monestir l'original de les declaracions que havien fet les religioses al Dr. Pere Antoni Baró, així el pogueren copiar i és el que s'ha conservat i arribat a nosaltres. Cf. Mir, foli 183 r.

Sigles i abreviacions

ACL: Arxiu de la Col·legiata de Lluc

AMSB: Arxiu del monestir de Sant Bartomeu

LED: Llibre d'entrades i defuncions

Ps.: priorats

Vr: vicariats

f.: foli

pàg.: pàgina